

DIWENSE BERG 2017

KALEIDOSCOPE

pondělí 16. října 2017 v 19.30, Továrna

Bronius Kutavičius **Hodiny minulosti II**

1. Květinové hodiny
2. Hvězdné hodiny

Tristan Murail   **Désintégrations** (česká premiéra)

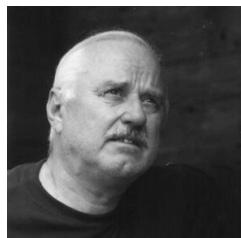
Matouš Hejl   **Kaleidoscope** (světová premiéra)

Peter Vrábel – dirigent

Orchestr **BERG**

Jana Kubánková, Marko Ferenc, Anna Romanovská Fliegerová – housle, Ilia Chernoklinov, Kateřina Lískovcová – viola, Šimon Marek, Helena Velická – violoncello, Anna Kellerová – kontrabas, Anna Stavělová, Nikola Květoňová – flétna, Barbora Trnčíková – hoboj, Kiryl Tseliapniou, Renata Raková – klarinet, Petr Němeček – fagot, Tomáš Bürger – horna, Martin Pavluš – trubka, Štěpán Janoušek – trombón, Laislav Bilan, Antonín Procházka – bicí, Karel Vrtiška – klavír, Hana Hrachovinová – harfa, Jiří Lukeš – elektronika

Jan Komárek – light design

Prakticky celá tvorba litevského autora **Broniuse Kutavičiuse** (*1932) je spjata s minulostí. Tematicky se pohybuje na dlouhém, dobře tisíciletém úseku časové osy, k současnosti se přibližuje málokdy. „Budoucnost mi je zcela ukradená,“ říká skladatel. „Je chladná, nejasná, nevábná. Naopak mě velice zajímá vše, co bylo. Okouzluje mne skryté tajemství uplynulých událostí: to je mé tvůrčí krédo.“ Kutavičiusova hudba bývá řazena k minimalismu, který má však v jeho případě kořeny nikoli v americkém směru, ale ve starobylém litevském folkloru, zvláště v písních zvaných sutartinės (z litevského slova sutarti – domluvit se; žít ve shodě) – v unikátních synkretických útvarech „minimalistické“ povahy, které se vyznačují imitačním vedením hlasů a sekundovým napětím mezi nimi, hypnotizující monotónností, svéráznou choreografií a archaickými texty s častým výskytem onomatopoií. Ze sutartinės vycházejí nejen slavná Kutavičiusova oratoria ze 70. a 80. let, zprostředkovávající skladatelovu uměleckou představu rituálů pohanských předků Litevců (např. Poslední pohanské rituály, Z kamene Jatvěhů), ale částečně i pozdější díla odkazující k jiným starobylým kulturám – k japonské, indické či keltské (cyklus Brány Jeruzaléma, oratorium Boj stromů atd.).

To ostatně dokazuje i dvoudílný cyklus **Hodiny minulosti II** (1988), tematicky navazující na stejnojmennou skladbu z roku 1978. Starší, taktéž dvouvěté dílo (s názvy jednotlivých částí Sluneční hodiny a Přesýpací hodiny) bylo napsáno pro smyčcové kvarteto a kytaru a vycházelo z hudebního jazyka evropské moderny. Pozdější skladba, která zazní na dnešním koncertě, je zkomponována typicky kutavičiusovskou repetitivní technikou. Její první část (Květinové hodiny) je inspirována japonskou tradicí hodin vytvořených z živých

květů. Ve druhé větě (Hvězdné hodiny) postupují všechny nástroje od nejnižších tónů k nejvyšším – ad astra (ke hvězdám).

Orchestr BERG už od Broniuse Kutavičiuse uvedl například jeho celovečerní Brány Jeruzaléma nebo v roce 2010 novou hudbu ke slavnému němému filmu Utrpení Panny orleánské, a to jen pár měsíců po světové premiéře.

Francouzský skladatel **Tristan Murail** (*1947) vystudoval vedle hudby – u Oliviera Messiaena na Pařížské konzervatoři – arabistiku, ekonomii a politologii. Na začátku 70. let založil – společně s Gérardem Griseyem a Michaělem Lévinasem – ansámbl Itinéraire, s nímž jsou spjaty počátky spektrálního. Stručně řečeno, materiál spektrální kompozice je z větší části odvozen z frekvencí (tónů) alikvotního spektra a jejich specifických projevů. Živnou půdu poskytl tomuto estetickému hnutí rozvoj aplikované elektroniky. V 80. letech vyvinul Tristan Murail vlastní kompoziční metodu s využitím počítače, jako skladatel, badatel a lektor spolupracoval s IRCAMem a spolupodílel se na vývoji kompozičního softwaru Patchwork. V letech 1997–2010 učil kompozici na Columbia University v New Yorku. Po návratu do Evropy pořádal mistrovské kurzy a semináře po celém světě, mj. v salcburském Mozarteu, v současné době je hostujícím profesorem na Konzervatoři v Šanghaji.

Désintégrations (= rozkládání, dezintegrace) pro soubor a elektroniku (1982) patří spolu se skladbami Gondwana a Time and Again mezi Murailovy nejcharakterističtější skladby. Kompozici vytvořil v době svého působení v IRCAMu a dnes je ji možné považovat za „čistý“ doklad tehdejšího vývojového stupně počítačových technologií včetně typického studiového zvuku. „Byla to práce časově nesmírně náročná. A také pěkná nuda. Stránky a stránky výpočtů,“ vzpomíná skladatel v jednom rozhovoru. Jeho prvotním záměrem bylo co nejvíce propojit elektronické zvuky a zvuky hudebních nástrojů. Všechny počítačem generované zvuky jsou vytvořeny ze zvuků reálných hudebních nástrojů, avšak bez ambice příslušné nástroje simulovat. Metodologicky se jedná o aplikaci zvukové analýzy a následné re-syntézy. Také titul skladby odkazuje na technologický proces jejího vzniku – dezintegraci témburu až do jeho jednotlivých složek. Zvuky se mísí, k povrchu se dostává, co je běžně sluchem nepostřehnutelné. Skladba má evoluční formu, odvíjející se v jedenácti částech. Elektronická složka je v ní pevně daná. Murailova další cesta vedla, s podporou prudkého rozvoje technologií, k větší vzájemné nezávislosti elektronické a akustické složky (Allegories, L'esprit des dunes). V premiéře Désintégrations uvedl Ensemble Intercontemporain pod vedením Petera Eötvöse v roce 1983.

Matouš Hejl (*1989), skladatel a klavírista, studoval ve Stockholmu na Royal College of Music, na pražské HAMU a Berklee College of Music v Bostonu. V jeho tvorbě hrají významnou roli elektronika a algoritmické kompoziční postupy. Často vyhledává spolupráci s dalšími hudebníky či vizuálními umělci a literáty a hledá s nimi společné oblasti zájmu pro umělecký dialog (patří mezi ně například Aleš Čermák, Ondřej Buddeus nebo Vít Neznal). Podílel se na řadě divadelních a tanečních představení (Jatka78, Meetfactory, Alfred ve dvoře) i filmových (Ztraceni v Mnichově) nebo multimediálních projektech. Pro Orchestr BERG vytvořil v roce 2016 hudbu k experimentálnímu němému filmu At Land (Maya Deren, 1944).

www.matoushejl.com

Slovo kaleidoskop měl v roce 1817 poprvé použit skotský fyzik David Brewster, některými zvaný „otec moderní experimentální optiky“. Pojem odvodil ze starořeckého καλός (kalos) –

krásný, krása – εἶδος (eidos) – to co je viděno: forma, tvar – a σκοπέω (skopeō) – dívat se, zkoumat. Kaleidoskop lze tedy přeložit jako „pozorování krásných forem“.

Skladba **Kaleidoscope** vznikla původně v roce 2015 jako má absolventská kompozice, už ale s vědomím toho, že skladbu provede Orchester BERG. Tuto původní verzi, která sledovala strukturu stejnojmenné povídky Raye Bradburyho, jsem pro dnešní uvedení přepracoval – její hudební materiál je rozkládán a zase skládán, podobně jako se to děje s obrazem krasohledu.

Peter Vrábel je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchester BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

Orchester BERG je špičkové těleso, které již řadu let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem, projekcemi apod. Vystupuje často mimo tradiční koncertní sály. Orchester BERG je jediným českým orchestrem, který pravidelně objednává a ve světových premiérách na svých akcích uvádí novinky českých skladatelů především mladé generace. Má tak na svém kontě již více než stovku světových premiér. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heintera Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchester BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečnicí 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografkou Mirkou Eliášovou nebo režisérským duem SKUTR. Spolupracuje také s nejvýznamnějšími českými kulturními organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Židovské muzeum v Praze, Centrum současného umění DOX, festivaly Struny podzimu, Pražské jaro, Hudební fórum Hradec Králové ad. Věnuje se i edukativním projektům.

www.berg.cz

SRDEČNĚ ZVEME NA DALŠÍ KONCERTY LETOŠNÍ SEZÓNY

INDEX

neděle 12. listopadu v 19.30, La Fabrika (Komunardů 30, P7)

Agata Zubel – špičková skladatelka a vynikající interpretka současné hudby!
... vůbec poprvé v České Republice

Agata Zubel – Aforyzmy na Miłosza (česká premiéra)
Fausto Romitelli – An Index of Metals

Agata Zubel (PL) – zpěv
Orchester BERG & Peter Vrábel – dirigent

...

KRUH | úterý 5. prosince ve 20.00, kostel U Salvátora (Salvátorská, P1)

CO SE DĚJE V BERGU

ORCHESTR BERG & SPITFIRE COMPANY - DERNIÉRA!

19. října ve 20h | Divadlo Ponec

Hudebně taneční představení Constellations I. (Before I Say Yes), které se z mnoha různých pohledů zabývá tématem touhy, jsme společně se Spitfire Company premiérovali v roce 2016. S úspěchem jsme je uvedli také na scéně drážďanského Hellerau, významného centra pro současné umění, nebo na mezinárodním festivalu Divadelní svět v Brně. Nyní se vracíme do Prahy s posledními reprízami.

ÚSPĚCH KRÁLE DAVIDA V OLOMOUCKÉ KATEDRÁLE

8. října 2017 v 19h, Olomouc - Katedrála sv. Václava

Petr Kubes – vypravěč

Irena Troupová – soprán, Jan Kořínek – tenor, Jan Mikušek – kontratenor

Vladimír Burian – light design, Štěpán Pácl – režie

Orchestr BERG & Peter Vrábel – dirigent

Ars Brunensis & Dan Kalousek – sbormistr

V rámci 24. ročníku Podzimního festivalu duchovní hudby v Olomouci jsme s velkým úspěchem uvedli scénicky pojaté oratorium Král David. Nádherný prostor olomoucké katedrály poskytl tomuto provedení úžasnou atmosféru, kterou ještě umocnilo minimalistické režijní pojetí. Monumentální dílo teprve osmadvacetiletého Arthura Honeggera z roku 1921 si nakonec vysloužilo dlouhé ovace vstoje.

přípitek členům KLUBERG po představení M IS FOR...

Eva Kesslová (Orchestr BERG), choreograf Jiří Kylián a patronka KLUBERGu Soňa Červená

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGu!

Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?

Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?

PŘIDEJTE SE!

Patronkou KLUBERGu je paní Soňa Červená, herečka a zpěvačka.

Měsíční členský příspěvek: 123 Kč (jednotlivec) / 234 Kč (ve dvou)

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýšlíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.

„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

DĚKUJEME VŠEM ZA PODPORU!

Více informací: www.kluberg.cz

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DÁRCI: RNDr. Ondřej Jäger, Ing. Tibor Lopušán, Vlasta Plocková, Eva a Norman Ridenourovi, Petr Somol, manželé Špírkovi

KLUBERG (klub dárců Orchestru BERG)

Petr Adler, manželé Bahbouhovi, Soňa Červená, Václav Eis, Lucie Chrápavá, Adéla Kovářová, Drahoslava Krnáčová, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček (ve dvou), Rudolf Leška (ve dvou), Jiří Malíř, Jana Maříková Kubková, Jáchym Novotný, manželé Ridenourovi, Ivan Studený, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, Danilo Tuzar, manželé Valchářovi, Zuzana Zuberová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ (dobrovolníci)

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čápová, manželé Činčerovi, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondřej Holas, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Drahoslava Krnáčová, Maja Madárová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Ester Nemjóová, Martin Pavala, Michal Pečeňa, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Majka Semotánová, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

PODPORA

Ministerstvo kultury ČR, Hlavní město Praha, Nadační fond Avast, Partnerství OSA

MEDIÁLNÍ PODPORA

Český rozhlas Vltava, HISvoice

texty: Wanda Dobrovská (Murail), Vítězslav Mikeš (Kutavičius)

redakce: Eva Kesslová

korektura: PhDr. Alena Miltová

fotografie: Heidi Hornáčková (Hejl), Arunas Baltenas (Kutavičius), Karel Šuster (Vrábel), Pavel Hejný (BERG)